

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.411.001.02.2022

**Pan
Tomasz Cudny
Prezes Zarządu
Jastrzębska Spółka Węglowa SA
Aleja Jana Pawła II 4
44-330 Jastrzębie-Zdrój**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej
w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 30 czerwca 2023 r.
(znak KPK-KPO.441.99.2023)

D/22/508/KGP - Likwidacja Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka
kontrolowana

Jastrzębska Spółka Węglowa SA¹, Aleja Jana Pawła II 4, 44-330 Jastrzębie-Zdrój

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Tomasz Cudny Prezes Zarządu Spółki od dnia 28 sierpnia 2021 r.

Poprzednio funkcję Prezesa Zarządu JSW SA pełnili:

- Stanisław Prusek Członek Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania czynności Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 9 lipca 2021 r. do 27 sierpnia 2021 r.
- Barbara Piontek Prezes Zarządu JSW SA w okresie od 1 marca 2021 r. do 9 lipca 2021 r.
- Artur Dyczko Zastępca Prezesa Zarządu ds. Technicznych i Operacyjnych JSW SA, któremu powierzono pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 18 stycznia 2021 r. do 28 lutego 2021 r.
- Włodzimierz Hereźniak Prezes Zarządu JSW SA w okresie od 1 sierpnia 2019 r. do 18 stycznia 2021 r.
- Rafał Pasięka Zastępca Prezesa Zarządu ds. Handlu JSW SA, któremu powierzono pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 4 lipca 2019 r. do 31 lipca 2019 r.
- Robert Małek Członek Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania czynności Zastępcy Prezesa Zarządu ds. Strategii i Rozwoju JSW SA, któremu powierzono pełnienie funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 11 czerwca 2019 r. do 3 lipca 2019 r.
- Daniel Ozon Prezes Zarządu JSW SA w okresie od 30 listopada 2017 r. do 11 czerwca 2019 r., Członek Rady Nadzorczej JSW SA pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 9 września 2017 r. do 29 listopada 2017 r., Przewodniczący Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w dniu 8 września 2017 r., Członek Rady Nadzorczej JSW SA pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 8 czerwca 2017 r. do 7 września 2017 r., Przewodniczący Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w dniu 7 czerwca 2017 r., Członek Rady Nadzorczej JSW SA pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 6 marca 2017 r. do 6 czerwca 2017 r.
- Gawlik Tomasz Prezes Zarządu JSW SA w okresie od 17 grudnia 2015 r. do 6 marca 2017 r.
- Myrczek Józef Członek Rady Nadzorczej JSW SA pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 3 września 2015 r. do 3 listopada 2015 r.
- Szlęk Edward Prezes Zarządu JSW SA w okresie od 27 kwietnia 2015 r. do 3 września 2015 r.
- Borecki Jerzy p.o. Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 18 lutego 2015 r. do 26 kwietnia 2015 r.
- Zagórowski Jarosław Prezes Zarządu JSW SA w okresie od 5 czerwca 2007 r. do 17 lutego 2015 r., Członek Rady Nadzorczej JSW SA delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu JSW SA w okresie od 19 marca 2007 r. do 5 czerwca 2007 r.

(akta kontroli str.6,15, 878-879)

¹ Dalej: Spółka lub JSW SA.

Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania JSW SA zmierzające do sanacji KWK „Krupiński”. 2. Podejmowanie decyzji o likwidacji KWK „Krupiński”. 3. Działania na rzecz alternatywnego zagospodarowania infrastruktury i zasobów KWK „Krupiński”.
Okres objęty kontrolą	2010-2022 (I półrocze) z wykorzystaniem dowodów dotyczących przedmiotu kontroli, wykraczających poza ten okres
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Łukasz Urbanowicz specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KGP/92/2022 z dnia 10 listopada 2022 r.

(akta kontroli str.1-2)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Do 2015 r. sporządzone w JSW SA koncepcje dotyczące dalszego funkcjonowania Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”⁴ zmieniane były kilkakrotnie. Zmiany te wynikały ze zmian koncepcji dalszego rozwoju Spółki i w większości nie przewidywały likwidacji Kopalni.

Decyzja o likwidacji KWK „Krupiński” była konsekwencją pogorszenia sytuacji finansowej GK JSW spowodowanej nabyciem w 2014 r. Kopalni Węgla Kamiennego „Knurów-Szczygłowice” i sfinansowaniem jej w drodze emisji obligacji przy jednoczesnej sytuacji kryzysowej na rynku węgla i stali w 2015 r. Decyzja o likwidacji zapadła w 2016 r. w konsekwencji przyjęcia programu restrukturyzacji GK JSW, wymaganego przez obligatariuszy, którego elementem było przekazanie nieefektywnych aktywów GK JSW do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA. Pozbycie się nieefektywnej KWK „Krupiński” uchroniło GK JSW przed upadłością i było w ocenie NIK decyzją racjonalną.

Przed decyzją o likwidacji KWK „Krupiński” Zarząd JSW SA nie rozpatrywał koncepcji współpracy kopalni z Silesian Coal sp. z o.o.⁵. NIK wskazuje, że ten inwestor deklarował sfinansowanie inwestycji w kwocie 100 mln euro oraz zasilanie finansów Kopalni przychodami za korzystanie z infrastruktury w wysokości 120 mln zł rocznie co mogłoby pozwolić na kontynuowanie wydobycia przez kolejne kilka lat.

JSW SA nie przekazała do SRK SA środków z funduszu likwidacji KWK „Krupiński” w wysokości 23 mln zł – na co pozwalały jej obowiązujące przepisy. JSW nie opracowała harmonogramu przekazywania majątku KWK „Krupiński” do SRK SA, do czego także nie była zobowiązana.

Nieprawidłowości stwierdzone w trakcie kontroli:

1. Spółka nie dotrzymała warunku utrzymania się Kopalni na rynku w okresie co najmniej pięciu lat od dnia zakończenia inwestycji początkowej tj. do roku 2018, na którą otrzymała dotację z Ministerstwa Gospodarki, ponieważ zaprzestała wcześniej wydobycia i przekazała w dniu 31 marca 2017 r. KWK „Krupiński” do SRK SA w celu jej likwidacji.
2. Spółka poniosła koszty opracowań o łącznej wartości 353,6 tys. zł netto dotyczących KWK „Krupiński” co było niegospodarne gdyż Kopalnia nie była już aktywem Spółki, ponieważ została już przekazana do SRK SA.

² Dz.U. z 2022 r. poz. 623.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: KWK „Krupiński” lub Kopalnia.

⁵ Dalej: SC, wcześniej Śląski Węgiel Sp. z o.o.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania JSW SA zmierzające do sanacji Kopalni Węgla Kamiennego „Krupiński”.

Opis stanu faktycznego

Eksploracja złoża węgla kamiennego „Krupiński” była prowadzona przez JSW SA na podstawie koncesji nr 213/93 z dnia 28 stycznia 1994 r., a następnie koncesji nr 3/2013 z dnia 22 marca 2013 r. na wydobywanie węgla kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej w obszarze górnictwem „Suszec IV” o powierzchni 33,78 km² z terminem ważności do dnia 31 grudnia 2030 r.

(akta kontroli str. 1110-1191)

Złoże KWK „Krupiński” charakteryzowało się trudnymi warunkami geologiczno-górnictwem tj. pokłady były cienkie, mocno nachylone i poprzecinane licznymi uskokami. Wydobywany węgiel posiadał niskie parametry jakościowe.

Wydobycie węgla w KWK „Krupiński” wynosiło w latach 2010-2016 (w tonach): 2 191 600, 1 695 470, 2 174 232, 2 306 595, 1 687 524, 1 904 378, 1 864 999. Wskaźnik zanieczyszczenia urobku, kształtował się na poziomie odpowiednio (w %): 45,7, 53,0, 51,5, 54,1, 63,1, 59,1 i 58,2.

Sprzedaż kształtowała się odpowiednio (w tys. zł): 665 490, 624 105, 743 564, 782 526, 414 107, 524 089, 403 627, a wynik finansowy netto⁷ wynosił odpowiednio (w tys. zł): 38 430, (-)38 518, 67 875, 4 521, (-) 430 171, (-) 472 296, (-) 128 924.

Nakłady inwestycyjne w latach 2010-2016 wyniosły odpowiednio (w tys. zł): 59 245, 127 836, 237 264, 208 078, 183 119, 96 841, 40 259.

(akta kontroli str. 100, 1736-1767, 2258)

W JSW SA zostały sporządzone przez KWK „Krupiński” w okresie od 2010 r. do 2015 r. analizy w zakresie restrukturyzacji KWK „Krupiński” mające na celu przywrócenie jej rentowności.

W maju 2010 r. powstała „Koncepcja funkcjonowania KWK „Krupiński” do 2030 r.” w oparciu o udostępnienie i zagospodarowanie partii centralnej, Zgoń i E. Opracowanie zostało zatwierdzone przez dyrekcję Kopalni, a następnie zostało przyjęte Uchwałą nr 318/VI/2010 Zarządu JSW SA z dnia 2 czerwca 2010 r. Zostało ono zaktualizowane przez KWK „Krupiński” we wrześniu 2012 r., ponieważ prowadzona eksploatacja górnictwem od 2010 r. na głębokościach do 1000 m wiązała się z występowaniem zagrożeń na skalę nieznaną wcześniej, takich jak zwiększenie metanowości ścian poniżej poziomu 820 m, zwiększenie temperatury w wyrobiskach przygotowawczych i eksploatacyjnych oraz intensywniejsze zaciskanie wyrobisk i wypiętrzanie spągów. Aktualizacja została zatwierdzona przez dyrekcję Kopalni, a następnie została przyjęta Uchwałą nr 702/VII/2012 Zarządu JSW SA z dnia 12 listopada 2012 r. Następną aktualizacją dokumentu z listopada 2014 r. została zatwierdzona jedynie przez dyrekcję Kopalni, a została opracowana w związku z pogarszającą się sytuacją ekonomiczną JSW SA spowodowaną spadkiem cen rynkowych węgla koksującego i energetycznego oraz prowadzeniem eksploatacji od 2012 r. do poziomu 1020 m, która spowodowała wzrost zagrożeń klimatycznych i wymusiła zaplanowanie budowy klimatyzacji centralnej (która jednak nie została zrealizowana) oraz rozbudowę wentylatorów głównych. W listopadzie 2015 r. powstał aneks do koncepcji mający na celu określenie statusu inwestycji wobec sytuacji kryzysowej na rynku węgla i stali oraz wstrzymanie lub znaczne ograniczenie inwestycji kluczowych w JSW SA. Zarząd JSW SA biorąc pod uwagę wnioski z aneksu wstrzymał inwestycję uchwałą nr 650/VIII/2013 z dnia 16 grudnia 2015 r. w sprawie realizacji inwestycji: „Udostępnienie zasobów w partii E i Zgoń w KWK „Krupiński” oraz zasobów części złoża „Żory-Suszec””.

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Wynik netto był równy wynikowi brutto w latach 2011-2016.

1 lipca 2015 r. powstała Analiza funkcjonowania KWK „Krupiński” – materiał dla Zespołu ds. Restrukturyzacji⁸ oraz sposobu dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński” w warunkach trudnej sytuacji rynkowej, która została zatwierdzona jedynie przez dyrektora technicznego KWK „Krupiński”. Opracowanie zawierało pięć wariantów scenariuszy funkcjonowania KWK „Krupiński” bez wskazania scenariusza rekomendowanego tj.:

- Funkcjonowanie kopalni do 2030 r. zgodnie z obowiązującą koncesją.
- Funkcjonowanie kopalni do 2021 r.
- Funkcjonowanie kopalni do 2017 r.
- Utworzenie spółki pracowniczej.
- Zbycie całości lub wydzielonej części kopalni.

Kontynuacją analiz przyszłej sytuacji KWK „Krupiński” był Raport Zespołu ds. Restrukturyzacji oraz sposobu dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński” w warunkach trudnej sytuacji rynkowej wraz z rekomendacją z dnia 31 sierpnia 2015 r., zaktualizowany 10 września 2015 r., który został wykonany przez zespół powołany Uchwałą Zarządu JSW SA nr 524/VIII/2014 z dnia 21 października 2014 r.⁹ Zespół składał się z przedstawicieli JSW SA, dyrekcji KWK „Krupiński” oraz dyrekcji Kopalni Węgla Kamiennego „Pniówek”. Celem dokumentu było przygotowanie optymalnego scenariusza funkcjonowania KWK „Krupiński”. Aktualizacja dokumentu dotyczyła części ekonomicznej w zakresie przepływów pieniężnych uzyskiwanych przez Kopalnię w ramach analizowanych scenariuszy. Dokumenty zostały zatwierdzone przez członków zespołu, a następnie Zarząd JSW SA w dniu 24 września 2015 r. przyjął raport do wiadomości. Analizie poddano cztery scenariusze:

- Funkcjonowanie kopalni do 2030 r. zgodnie z obowiązującą koncesją.
- Funkcjonowanie kopalni do 2021 r. (wariant rekomendowany przy założeniu wprowadzenia sześciodniowego tygodnia pracy na KWK „Krupiński”, co spowodowałoby osiągnięcie skumulowanych dodatnich przepływów pieniężnych od 2015 r. w roku 2020).
- Funkcjonowanie kopalni do 2017 r.
- Koncepcja techniczna udostępniania zasobów węgla typu 35 w partii B złoża KWK „Krupiński”.

W czerwcu 2016 r. powstała Koncepcja funkcjonowania KWK „Krupiński” uwzględniająca zrównoważenie wydatków i przychodów Kopalni od roku 2018, opracowana na polecenie Prezesa Zarządu JSW SA przez zespół KWK „Krupiński”, który został powołany poleceniem służbowym dyrektora KWK „Krupiński” z dnia 17 czerwca 2016 r., zaopiniowana przez zespół oraz zatwierdzona przez przewodniczącego zespołu, a następnie przez dyrektora technicznego KWK „Krupiński”. Koncepcja zakładała funkcjonowanie Kopalni do roku 2021 r. i miała pozwolić na ostateczne podjęcie decyzji co do dalszego jej funkcjonowania najpóźniej w 2019 roku, kiedy zakładano, że sytuacja na rynku węgla zostanie ustabilizowana i będzie można w przypadku utrzymywania się recesji na rynku podjąć decyzję o przyspieszeniu terminu likwidacji albo uruchomieniu inwestycji dla wybrania istniejących zasobów węgla. Osiągnięcie skumulowanych dodatnich przepływów pieniężnych od 2016 r. miałyby nastąpić w roku 2021.

KWK „Krupiński” sporządziła także analizy dotyczące potencjalnego sięgnięcia po pokłady o wyższej klasie węgla.

W lipcu 2015 r. opracowano Koncepcję Techniczną udostępnienia zasobów węgla typu 35 w partii B złoża KWK „Krupiński”. Koncepcja została opracowana z uwagi na nadpodaż na rynku węgla energetycznego i ciągłą obniżkę jego ceny i zakładała alternatywną produkcję węgla typu 35. Przedstawiono w niej dalsze funkcjonowanie Kopalni w strukturach JSW SA w oparciu o udostępnienie pokładów w południowej partii „B” z węglem typu 35 przy założeniu niepogłębiania szybów i nieudostępniania zasobów w piętrze 1020-1220 m.

W listopadzie 2016 r. została opracowana Koncepcja uwzględniająca poszerzenie obszaru górniczego, która zakładała dalsze funkcjonowanie Kopalni do 2030 r. zgodnie

⁸ W skład zespołu wchodził przedstawiciel biur branżowych JSW SA, pracownicy KWK Krupiński i KWK „Pniówek”.

⁹ Skład został powiększony zgodnie z Uchwałą Zarządu JSW SA nr 375/VIII/2015 z dnia 30 czerwca 2015 r.

z obowiązującą koncesją. Zakładano prowadzenie dalszej eksploatacji w partii „Centralnej”, „E” i „Zgoń” oraz udostępnienie pokładów w południowej partii „B” z węglem typu 35 w piętrze 700-1120 m. wraz z poszerzeniem obszaru górniczego „Suszec IV” w kierunku południowym do granic obszaru górniczego „Suszec” przy założeniu niepogłębiania szybów. Dokument ten został zatwierdzony przez dyrektora Kopalni, a następnie zaopiniowany, w zakresie możliwości wystąpienia zagrożeń skojarzonych (tąpaniami, wyrzutami gazów i skał, metanowym oraz pożarami endogenicznymi) decydujących o bezpieczeństwie robót, przez prof. dr hab. inż. Andrzeja Zorychtę z firmy Biuro Naukowo-Techniczne GEOTECH II. Koncepcja nie zawierała oszacowania rentowności koncentrując się na kwestiach technicznych i dotyczących nakładów inwestycyjnych.

Spółka w okresie od 2010 r. do 2016 r. wydatkowała łącznie 229 613,3 tys. zł na nakłady inwestycyjne w KWK „Krupiński” dotyczące udostępnienia nowych ścian eksploatacyjnych oraz nowych pokładów węgla w wysokości: 8 595,8 tys. zł w 2010 r., 37 075,1 tys. zł w 2011 r., 44 256,2 tys. zł w 2012 r., 67 031,1 tys. zł w 2013 r., 58 706,6 tys. zł w 2014 r. i 13 948,5 tys. zł w 2015 r. W 2016 r. JSW SA nie realizowała inwestycji w tym zakresie.

(akta kontroli str. 7-112, 837, 844-861, 883-885, 1734-1767, 2090)

Zarząd JSW SA Uchwałą nr 101/VIII/2014 z dnia 18 lutego 2014 r. przyjął do realizacji Plan Techniczno-Ekonomiczny JSW SA na 2014 r., którego integralną częścią był plan inwestycyjny KWK „Krupiński”, w którym zakładano nakłady na inwestycje rzeczowe w wysokości 140 000 tys. zł. Realizacja nakładów na inwestycje rzeczowe w 2014 r. w KWK „Krupiński” wyniosła 110 900 tys. zł., co stanowiło 79,2% planu. Realizacja nakładów na inwestycje rzeczowe w 2014 r. w całej JSW SA wyniosła 80,3% przyjętego przez Zarządu JSW SA poziomu nakładów na inwestycje rzeczowe ujęte w Planie Techniczno-Ekonomicznym JSW SA na 2014 r. Przedstawiciele Spółki wyjaśnili¹⁰, że trudna sytuacja jaka utrzymywała się wówczas na rynku węgla oraz koksu, negatywnie wpłynęła na osiągnięte przez JSW SA wyniki ekonomiczno-finansowe. W konsekwencji Zarząd JSW SA dokonał optymalizacji zakresu rzeczowo-finansowego działalności inwestycyjnej i wielkości nakładów inwestycyjnych w latach 2014-2015 w Spółkach Grupy Kapitałowej JSW. W wyjaśnieniach wskazano, że powyższe działania nie miały związku z późniejszymi decyzjami dotyczącymi likwidacji Kopalni.

(akta kontroli str. 893-898)

Zarząd JSW SA uchwałą nr 334/VIII/2014 z dnia 16 czerwca 2014 r. m.in. wobec KWK „Krupiński” podjął decyzje o ograniczeniu nakładów inwestycyjnych w zakresie:

- udostępnienie pokładów w partii E i ZGOŃ:
 - Chodnik odstawczy E na poz. 820 w pokł. 333/1: podjąć działania celem wstrzymania realizacji umowy do końca roku 2015.
 - Przekop Z-1 poz. 420 (I etap + II etap): nie rozpoczynać robót do końca roku 2015.
 - Chodnik wentylacyjny N-5/331: nie rozpoczynać robót do końca roku 2015.
 - Przekop oddziałowy E poz. 820: nie rozpoczynać robót do końca roku 2015.
 - Pochylnia E-7/329/2 (etap I + etap II): nie rozpoczynać robót do końca roku 2015.
- Zakład Przeróbki Mechanicznej Węgla:
 - Modernizacja odwadniania odpadów oraz modernizacja flotacji: nie rozpoczynać II etapu do końca roku 2015.
 - Rozbudowa stacji wentylatorów głównych: należy tak zaplanować harmonogram robót, aby nie przekroczyć nakładów w wysokości 2,5 mln zł w 2014 roku i 10,3 mln w 2015 roku.

(akta kontroli str. 87-98, 862-873)

W dniu 31 lipca 2014 r. JSW SA nabyła Kopalnię Węgla Kamiennego „Knurów-Szczygłowice”¹¹ za cenę 1 490 000 tys. zł. Transakcja została sfinansowana z emisji obligacji

¹⁰ Pismo z dnia 21 grudnia 2022 r. podpisane przez Zastępcę Prezesa Zarządu JSW SA ds. Pracy i Polityki Społecznej oraz Prokurenta Spółki.

¹¹ Dalej: KWK „Knurów-Szczygłowice”.

objętych przez instytucje finansowe w kwocie 1 200 000 tys. zł, a w pozostałej kwocie ze środków własnych Spółki. Przedstawiciele JSW SA wyjaśnili¹², że Spółka nie odstąpiła od transakcji zakupu KWK „Knurów-Szczygłowice” w sytuacji, gdy pogorszyła się sytuacja finansowa i jej poprawa wymagała dezinvestycji innych aktywów, gdyż pogorszenie sytuacji nastąpiło znacznie później niż ta akwizycja tj. w roku 2015.

W wyniku zakupu KWK „Knurów-Szczygłowice” w 2014 r. JSW SA pozyskała zasoby węgla kamiennego, które zgodnie z przekazaną przez Kompanię Węglową SA dokumentacją geologiczną przedstawiały się następująco¹³:

1. Złoże „Szczygłowice”:
 - zasoby geologiczne¹⁴ 766 733 tys. ton,
 - zasoby bilansowe¹⁵ 630 838 tys. ton,
 - zasoby pozabilansowe¹⁶ 135 895 tys. ton,
 - zasoby przemysłowe¹⁷ 119 723 tys. ton,
 - zasoby nieprzemysłowe¹⁸ 98 753 tys. ton,
 - zasoby operatywne¹⁹ 62 091 tys. ton.
2. Złoże „Knurów”:
 - zasoby geologiczne 726 764 tys. ton,
 - zasoby bilansowe 625 648 tys. ton,
 - zasoby pozabilansowe 101 116 tys. ton,
 - zasoby przemysłowe 100 026 tys. ton,
 - zasoby nieprzemysłowe 17 553 tys. ton,
 - zasoby operatywne 57 628 tys. ton.

W wyniku likwidacji KWK „Krupiński” JSW SA utraciła zasoby węgla kamiennego ze Złoża „Krupiński”, które zgodnie z dokumentacją geologiczną przedstawiają się następująco²⁰:

- zasoby geologiczne 1 102 946 tys. ton,
- zasoby bilansowe 730 857 tys. ton,
- zasoby pozabilansowe 372 089 tys. ton,
- zasoby przemysłowe 68 543 tys. ton,
- zasoby nieprzemysłowe 662 314 tys. ton,
- zasoby operatywne 40 339 tys. ton.

(akta kontroli str. 1192-1233, 1268-1269)

Łączne zasoby pozyskane w wyniku zakupu KWK „Knurów-Szczygłowice” w 2014 r. były wyższe/nizsze od zasobów utraconych w wyniku zamknięcia KWK „Krupiński”, o:

- zasoby geologiczne wyższe o 390 551 tys. ton,
- zasoby bilansowe wyższe o 525 629 tys. ton,
- zasoby pozabilansowe niższe o 135 078 tys. ton,

¹² Pismo z dnia 23 grudnia 2022 r. podpisane przez Prezesa Zarządu JSW SA oraz Zastępcę Prezesa JSW SA ds. Technicznych i Operacyjnych.

¹³ Stan zasobów na dzień 31 grudnia 2013 r. udokumentowane do głębokości 1050 m. w dokumentacjach geologicznych zostały zatwierdzone przez organ koncesyjny.

¹⁴ Całkowita ilość kopaliny lub kopalini w granicach dokumentowanego złoza, tj. suma zasobów bilansowych i pozabilansowych.

¹⁵ Zasoby złoza lub jego części, którego cechy naturalne określone przez kryteria bilansowości oraz warunki występowania umożliwiające podejmowanie jego eksploatacji. Zasoby ustalone w dokumentacji geologicznej złoza kopaliny, zatwierdzone są przez organ koncesyjny.

¹⁶ Zasoby złoza lub jego części, którego cechy naturalne lub warunki występowania powodują, iż jego eksploatacja nie jest możliwa obecnie, ale przewiduje się, że będzie możliwa w przyszłości w wyniku postępu technicznego lub zmian ogólnospodarczych. Według aktualnie obowiązującego prawa nie ma konieczności ustalania zasobów pozabilansowych w dokumentacji geologicznej złoza.

¹⁷ Część zasobów bilansowych, która może być przedmiotem ekonomicznie uzasadnionej oraz technicznie możliwej eksploatacji, przy spełnieniu wymagań ochrony środowiska (zasoby ustalone w projekcie zagospodarowania złoza kopaliny, przyjęte przez organ koncesyjny).

¹⁸ Część zasobów bilansowych, których eksploatacja nie jest możliwa z przyczyn technicznych, ekonomicznych lub wymagań ochrony środowiska.

¹⁹ Część zasobów przemysłowych, pomniejszonych o straty ponoszone przy wydobyciu, tj. przy zastosowaniu techniki (systemu) wybierania.

²⁰ Stan zasobów na dzień 31 marca 2017 r. udokumentowane do głębokości 1220 m w dokumentacji geologicznej zatwierdzonej przez organ koncesyjny

- zasoby przemysłowe wyższe o 151 206 tys. ton,
- zasoby nieprzemysłowe niższe o 546 008 tys. ton,
- zasoby operatywne wyższe o 79 380 tys. ton.

Wydobycie w KWK „Knurów-Szczygłowice” wynosiło w latach 2014-2022 (w tonach): 1 581 396, 3 350 431, 3 654 331, 3 742 297, 4 184 209, 4 204 420, 4 215 252, 4 581 985, 4 330 900. Sprzedaż kształtowała się odpowiednio: 509 349 tys. zł, 860 794 tys. zł, 976 225 tys. zł, 1 401 781 tys. zł, 1 609 957 tys. zł, 1 444 865 tys. zł, 1 275 752 tys. zł, 2 067 516 tys. zł, 3 922 474 tys. zł, a nakłady inwestycyjne: 105 119 tys. zł, 145 968 tys. zł, 137 838 tys. zł, 312 959 tys. zł, 434 206 tys. zł, 672 376 tys. zł, 485 578 tys. zł, 385 478 tys. zł, 603 836 tys. zł.

Dwie firmy, w tym jedna za pośrednictwem Ministra Energii składały oferty do JSW SA dotyczące wykorzystania majątku KWK „Krupiński”.

SC prowadziła korespondencję ze Spółką od 20 grudnia 2012 r. W piśmie do NIK z dnia 14 lutego 2023 r. Silesian Coal International Group of Companies SA podała m.in., że rozpoczęła w 2013 r. procedurę w celu uzyskania koncesji na wydobycie metodą podziemną węgla kamiennego oraz metanu z obszaru „Orzesze” zakładając wydobywanie węgla energetycznego oraz koksowego w ilości nie mniejszej niż 3 miliony ton rocznie w proporcjach zależnych od sytuacji rynkowej. Na zrealizowanie całej procedury, w wyniku której dokumentacja jej wyników przeszła na własność Skarbu Państwa spółka wydatkowała w ciągu ośmiu lat kwotę ok. 45 mln zł. Procedowany projekt górniczy eksploatacji pokładów węgla kamiennego w złożu „Żory-Suszec 1” w granicach projektowanego obszaru górniczego „Orzesze” zakładał udostępnienie złoża i jego eksploatację z wykorzystaniem części infrastruktury powierzchniowej oraz podziemnej eksploatującej sąsiednie złoża KWK „Krupiński”. SC nie planowała nabycia czynnej KWK „Krupiński” ani eksploatacji jej zasobów węgla, a zabiegała o odpłatne korzystanie z części infrastruktury KWK „Krupiński”. SC wskazała, że oferowała JSW kwotę 100 mln euro na inwestycje i modernizacje w KWK „Krupiński” oraz pokrywanie kwotą 120 mln zł rocznie kosztów użyczenia i wykorzystywania części infrastruktury KWK „Krupiński”. SC przedstawiła JSW propozycję współpracy w dniu 20 grudnia 2012 r. która skutkowałą opracowaniem w marcu 2013 r. dokumentu „Analiza użyteczności i dostępności technicznej infrastruktury technologicznej oraz obiektów JSW SA KWK „Krupiński” dla potencjalnej budowy kopalń oraz eksploatacji węgla w złożach „Studzianka-Mizerów” i „Orzesze””. W analizie, opracowanej przez przedstawicieli JSW, KWK „Krupiński” oraz SC wskazano jakie elementy infrastruktury KWK „Krupiński” byłyby wykorzystane dla potrzeb SC, i jakie wymagałyby doinwestowania, np.:

- sieci wentylacyjnej (dobudowanie dwóch wentylatorów, 1000 wyrobiska na poz. 620 i 1,3 km wyrobiska na poz. 820),
- sieci transportowej (rozwój spalinowych kolejek podwieszanych i ograniczenie długości kopalnianej kolei podziemnej),
- sieci odstawy urobku,
- instalacja wzbogacania urobku dla węgla energetycznych i koksujących,
- instalacja deponowania i załadunku skały płonnej,
- instalacja wykorzystania metanu.

W dniu 18 lutego 2015 r. SC podpisała z JSW SA „Umowę ramową o współpracy”. W dniu 28 maja 2015 r. ze skutkiem natychmiastowym rozwiązał ją nowo powołany Prezes Zarządu JSW SA²¹, który wyjaśnił, że umowa nie posiadała stosownych zgód korporacyjnych oraz uchwały Zarządu JSW SA i w związku z tym nie można było akceptować składanych przez SC propozycji dalszej współpracy. Jednocześnie uważał, że SC nie była wiarygodna z powodu braku wiedzy o jej właścicielach i bardzo niskiego kapitału założycielskiego nieprzystającego do obrotów i nakładów inwestycyjnych, które występują w górnictwie. Dalej wyjaśnił, że nie przedstawiono mu żadnych opinii prawnych w sprawie umowy ani biznes planu współpracy z SC.

NIK zauważa, że przed dniem rozwiązania umowy z SC nastąpiła zmiana na stanowiskach Prezesa Zarządu, Zastępcy Prezesa Zarządu ds. Handlu, a z wyjaśnień wynika, że rozwiązanie umowy nie zostało poprzedzone analizą jej opłacalności dla KWK „Krupiński”.

²¹ Pismo z dnia 28 maja 2015 r. zostało podpisane przez Prezesa Zarządu JSW SA i Prokurenta Spółki.

W piśmie informującym o rozwiązaniu umowy podano jako jej przyczynę m.in. brak perspektyw dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński”. Prezes Zarządu JSW SA, który razem z Prokurentem Spółki podpisali pismo wypowiadające umowę ramową z SC wyjaśnił²²: *W tamtym czasie spadała ilość wydobywanego w KWK „Krupiński” węgla koksowego wysokiej jakości. Odbiorcy JSW SA, czyli koksownie kupowały go bardzo niechętnie, co spowodowało rozpoczęcie dyskusji w grupie JSW SA o przyszłości KWK „Krupiński” jako dostawcy węgla koksowego. Koksownie ograniczały udział węgla z KWK „Krupiński” w mieszankach koksowniczych, a energetyka zawodowa uskarżała się na wysoką lepkość, która powodowała trudności w utrzymaniu kotłów energetycznych.* Prokurent Spółki, który podpisał pismo wypowiadające umowę ramową z SC wyjaśnił²³ w tej sprawie: *W JSW SA było powszechnie wiadome, że KWK „Krupiński” była najstarszym zakładem Spółki. Nie wynikało to ze złej organizacji, czy złego zarządzania, a wynikało natomiast z faktu, że za wydobywany węgiel w tej kopalni uzyskiwano cenę, która tylko okresowo pokrywała koszty działalności kopalni. Węgiel produkowany w KWK „Krupiński” był węglem koksowym gorszej jakości za który uzyskiwano niższe ceny. Dużą część produkcji tej kopalni stanowił też węgiel do celów energetycznych, który też był tańszy od węgla koksowego. Wobec tego w sytuacji kryzysu na rynku węgla i stali KWK „Krupiński” znajdowała się w szczególnie trudnej sytuacji spośród kopalni JSW SA.*

Po rozwiązaniu umowy przez JSW SA SC skierowała pisma z ponowioną ofertą współpracy, m.in. do Zarządu JSW, Rady Nadzorczej JSW, organizacji związkowych oraz do Ministra Energii.

W dniu 5 października 2015 r. SC skierowało do JSW propozycję finansowania prac inwestycyjnych w KWK "Krupiński" zawartą w dokumencie pn. „Propozycja dla JSW SA dotycząca finansowania prac inwestycyjnych w KWK „Krupiński” w celu wydłużenia funkcjonowania Kopalni na okres udostępnienia i eksploatacji złoża węgla kamiennego w obszarze „Żory-Suszec 1” w Orzeszu”, która miałyby umożliwić:

- udostępnienie przez KWK "Krupiński" zasobów węgla w ramach posiadanej przez KWK "Krupiński" koncesji na poziomach 620, 820, 1020 w partii „Centralnej” oraz „E” złoża,
- modernizację Zakładu Przeróbki Mechanicznej Węgla,
- rozbudowę urządzeń głównego przewietrzania kopalni oraz gospodarki mediami i odpadami.

Oferowane przez Silesian Coal sp. o.o. zaangażowanie inwestycyjne w utrzymanie i wydłużenie funkcjonowania KWK „Krupiński” miało na celu stworzenie technicznych warunków dla udostępnienia z obszaru górniczego Kopalni zasobów węgla w złożu „Żory-Suszec 1”, a następnie eksploatację złoża należącego do Silesian Coal sp. z o.o. z wykorzystaniem infrastruktury Kopalni. Do współpracy w zakresie złożonej oferty pomiędzy Silesian Coal sp. z o.o. a Spółką nie doszło. Przedstawiciele JSW SA w korespondencji kierowanej do Silesian Coal sp. z o.o. odwlekali termin odpowiedzi, wskazując w szczególności jako powód działania restrukturyzacyjne w Grupie Kapitałowej JSW i ostatecznie jej nie udzielili.

SC wskazało m.in., że: „(...) fundamentalną przyczyną niepowodzenia rozmów pomiędzy JSW SA i SC była niechęć do inwestora kierownictwa Ministerstwa Energii”.

Prezes Zarządu JSW SA otrzymał pismo z dnia 28 lutego 2017 r. z Departamentu Nadzoru Ministerstwa Energii z prośbą o przedstawienie stanowiska Spółki i przekazanie odpowiedzi w sprawie pisma od firmy Bytomskie Zakłady Usług Górniczych sp. z o.o.²⁴ z dnia 23 lutego 2017 r. dotyczącego uniknięcia przekazania KWK „Krupiński” do SRK SA i w konsekwencji jej likwidacji oraz zgłoszonej propozycji założenia na bazie kopalni, nowej spółki z wykorzystaniem majątku KWK „Krupiński”. BZUG sp. z o.o. nigdy oficjalnie nie wystąpiła z taką propozycją do JSW SA. JSW SA poinformowała Ministerstwo Energii w odpowiedzi z dnia 6 marca 2017 r., że proces przekazania Kopalni z dniem 1 kwietnia 2017 r. do SRK SA jest na tyle zaawansowany, że niemożliwym i nieuzasadnionym jest jego zatrzymanie.

²² Protokół przesłuchania świadka z dnia 27 kwietnia 2023 r.

²³ Protokół przesłuchania świadka z dnia 27 kwietnia 2023 r.

²⁴ Dalej: BZUG Sp. z o.o.

Członek Zespołu powołanego uchwałą Zarządu JSW SA 129/IX/2016 z dnia 31 sierpnia 2016 r., którego celem było wypracowanie scenariuszy funkcjonowania KWK „Krupiński”, alternatywnych do wariantów zaproponowanych w Programie Restrukturyzacji GK JSW na lata 2016-2025 wyjaśniła²⁵, że w okresie pracy nad wariantami dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński” nie pojawiła się jakakolwiek informacja, czy założenie do potencjalnego wariantu, w zakresie uwzględnienia opcji strategicznej dotyczącej biznesowej współpracy z innymi podmiotami komercyjnymi, w tym z Silesian Coal Sp. z o.o. w celu przywrócenia rentowności KWK „Krupiński”.

(akta kontroli str. 899-1109, 1386-1396, 1725-1728, 2194-2196, 2204-2206, 2255, 2264-2271)

JSW SA zawarła w dniu 8 listopada 2010 r umowę nr IV/616/10001/6230/DGA/10 z Ministrem Gospodarki o dofinansowanie z dotacji budżetowej do inwestycji początkowej KWK „Krupiński” na podstawie:

- art. 26 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego, zwanej dalej „ustawą”,
- rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 10 czerwca 2010 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na dofinansowanie do inwestycji początkowych²⁶.

Na podstawie umowy zmienionej 28 grudnia 2010 r. aneksem nr 1 JSW SA otrzymała dotację w kwocie 20 000 tys. zł na inwestycję w KWK „Krupiński”.

W §2 ust. 3 rozporządzenia wskazano, że przedsiębiorstwu górniczemu może być przyznana dotacja, gdy przedsiębiorstwo wykaze, że inwestycja początkowa umożliwi utrzymanie się kopalni na rynku w okresie co najmniej 5 lat od dnia jej zakończenia. Zakończenie inwestycji miało według planu nastąpić w maju 2013 r. (ostatnie prace zakończono w lutym 2013 r.), z czego wynika, że kopalnia powinna utrzymać się na rynku co najmniej do 2018 r. Wydobycie zakończono w marcu 2017 r. Minister właściwy ds. gospodarki nie przeprowadził kontroli czy przedsiębiorstwo utrzymuje się na rynku przez 5 lat od zakończenia inwestycji zgodnie z § 6 pkt 1 umowy. Spółka nie poniosła żadnych konsekwencji związanych z niedotrzymaniem warunku, o którym mowa powyżej.

W momencie wnioskowania przez JSW SA do Ministra Gospodarki o dofinansowanie z dotacji budżetowej do inwestycji początkowej likwidacja KWK „Krupiński” nie była rozpatrywana przez JSW SA. Utrzymanie się KWK „Krupiński” na rynku w okresie co najmniej 5 lat od dnia zakończenia tej inwestycji tj. do roku 2018 było zgodne z ówczesnymi planami JSW SA wobec KWK „Krupiński”.

Spółka sporządziła wymagane umową (§5 ust. 1-3) sprawozdania, do których Minister nie składał zastrzeżeń, co zgodnie z §5 ust.4 umowy stanowiło ich akceptację.

(akta kontroli str. 1398-1724, 1910-1923)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Zarząd JSW SA nie dotrzymał warunku utrzymania KWK "Krupiński" na rynku przez okres pięciu lat od zakończenia inwestycji dofinansowanych ze środków publicznych decydując o przekazaniu w 2017 r. KWK „Krupiński” do SRK SA. W §2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 10 czerwca 2010 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na dofinansowanie do inwestycji początkowych wskazano, że przedsiębiorstwu górniczemu może być przyznana dotacja, gdy przedsiębiorstwo wykaze, że inwestycja początkowa umożliwi utrzymanie się kopalni na rynku w okresie co najmniej 5 lat od dnia jej zakończenia tj. do roku 2018.

OCENA CZĄSTKOWA

Do połowy 2014 r. analizy sporządzane w JSW SA nie kwestionowały zasadności dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński”. Dopiero po zakupie 31 lipca 2014 r. KWK „Knrów-Szczygłowice”, który przyczynił się do pogorszenia sytuacji finansowej GK JSW przy jednoczesnej sytuacji kryzysowej na rynku węgla i stali w 2015 r. zaczęto ograniczać inwestycje w KWK „Krupiński” oraz rozpatrywano zakończenie wydobycia w tej Kopalni przed

²⁵ Protokół przyjęcia ustnych wyjaśnień z dnia 22 lutego 2023 r.

²⁶ Dz. U. Nr 109, poz. 714.

okresem wydobywania tj. dnia 31 grudnia 2030 r. wskazanym w koncesji nr 3/2013 z dnia 22 marca 2013 r.

Wśród rozpatrywanych koncepcji poprawy efektywności KWK „Krupiński” Zarząd JSW SA nie brał pod uwagę wariantu współpracy z inwestorem SC i jego deklaracji wsparcia finansowego inwestycji w KWK „Krupiński” w kwocie 100 mln euro oraz potencjalnych przychodów z korzystania z infrastruktury kopalni w kwocie 120 ml zł rocznie.

NIK dostrzega, że zmiana oceny możliwości dalszego funkcjonowania KWK „Krupiński”, w tym oparta na współpracy z SC, nastąpiła po zmianach Zarządu JSW SA dokonanych w roku 2015. Przed dniem rozwiązania umowy z SC tj. 28 maja 2015 r. nastąpiła zmiana na stanowiskach Prezesa Zarządu, Zastępcy Prezesa Zarządu ds. Handlu.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Podejmowanie decyzji o likwidacji KWK „Krupiński”.

KWK „Krupiński” była włączona do planu zamknięcia polskich kopalń zatwierdzonego Decyzją Komisji Europejskiej C(2016) 7510 z dnia 18 listopada 2016 r. dotyczącą pomocy publicznej dla polskiego górnictwa węgla kamiennego w latach 2015-2018.

Powołany w maju 2015 r. Zarząd JSW SA przyjął Uchwałą nr 425/VIII/2015 z dnia 5 sierpnia 2015 r. Program Restrukturyzacji Grupy Kapitałowej JSW na lata 2015-2021, w którym założono przekazanie KWK „Krupiński” do SRK SA w celu likwidacji.

(akta kontroli str. 105, 1270-1271)

W dniu 29 sierpnia 2016 r. JSW SA zawarła z Powszechną Kasą Oszczędności Bank Polski SA, Bankiem Gospodarstwa Krajowego SA, Powszechnym Zakładem Ubezpieczeń SA i Powszechnym Zakładem Ubezpieczeń na Życie SA umowę restrukturyzacyjną²⁷ regulującą warunki obsługi zadłużenia i wykupu obligacji wyemitowanych na podstawie Umowy Programu Emisji Obligacji z dnia 30 lipca 2014 r. Jedną z podstaw zawarcia umowy restrukturyzacyjnej był Program Restrukturyzacji Grupy Kapitałowej JSW na lata 2016-2025 przyjęty uchwałą nr 115/IX/2016 Zarządu JSW SA z dnia 19 sierpnia 2016 r., a następnie uchwałą Rady Nadzorczej JSW SA nr 182/IX/16 z dnia 26 sierpnia 2016 r., którego elementem było m.in. przekazanie KWK „Krupiński” do SRK SA.

Umowa restrukturyzacyjna zawierała m.in. następujące warunki:

- „JSW jest zobowiązana do przedstawienia zgody organów korporacyjnych JSW na przeniesienie aktywów KWK „Krupiński” do SRK SA w terminie do 31 marca 2017 r., przy czym Zarząd JSW SA dołoży starań, aby zgody organów korporacyjnych zostały uzyskane w terminach wynikających z uchwały Zarządu JSW SA z dnia 8 sierpnia 2016 r., w której Zarząd JSW SA uchwalił rozpoczęcie procedury przekazania KWK „Krupiński” do SRK SA w terminie do końca stycznia 2017 r. ze szczególnym uwzględnieniem minimalizacji kosztów funkcjonowania inwestycji i alokacji załogi oraz przy zastosowaniu mechanizmów osłonowych i restrukturyzacji zatrudnienia przewidzianych w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego²⁸.
- JSW SA prześle do SRK SA wybrane aktywa (...) oraz KWK „Krupiński” w terminach odpowiednio do (...) oraz do 3 kwietnia 2017 roku, przy czym Zarząd JSW SA dołoży starań, aby przekazanie KWK „Krupiński” do SRK SA nastąpiło w terminie wskazanym w uchwale Zarządu JSW SA, o której mowa w punkcie (...) powyżej”.

W procesie opracowania programów restrukturyzacji brali udział pracownicy Spółki i Grupy Kapitałowej JSW oraz doradcy zewnętrzni. JSW SA zrealizowała wszystkie kluczowe działania restrukturyzacyjne w szczególności w zakresie dezinwestycji i przekazania aktywów do SRK SA.

- W dniu 11 sierpnia 2016 r. JSW SA zawarła z PGNiG TERMIKA SA umowę sprzedaży akcji Spółki Energetycznej „Jastrzębie” SA

²⁷ Dalej: umowa restrukturyzacyjna.

²⁸ Dz.U. 2022 poz. 1309.

- W dniu 30 września 2016 r. JSW SA zawarła z Agencją Rozwoju Przemysłu SA oraz Towarzystwem Finansowym „Silesia” sp. z o.o. umowę rozporządzającą dotyczącą sprzedaży wszystkich posiadanych przez JSW akcji Wałbrzyskich Zakładów Koksowniczych Victoria SA
- W dniu 1 października 2016 r. została podpisana umowa pomiędzy JSW SA a SRK SA dotycząca nieodpłatnego zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa w postaci oznaczonej części Kopalni Węgla Kamiennego „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” Ruch „Jas-Mos” na rzecz SRK SA.
- W dniu 31 marca 2017 r. została podpisana umowa pomiędzy JSW SA a SRK SA dotycząca nieodpłatnego zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa JSW SA w postaci KWK „Krupiński” na rzecz SRK SA²⁹.
- W dniu 30 września 2016 r. została podpisana umowa pomiędzy Ministrem Skarbu Państwa a spółką zależną JSW SA, tj. Jastrzębskimi Zakładami Remontowymi sp. z o.o. w Jastrzębiu-Zdroju³⁰ dotycząca udzielenia przez Skarb Państwa wsparcia finansowego niebędącego pomocą publiczną w wysokości 290 mln złotych ze środków Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców na potrzeby realizacji projektu inwestycyjnego JZR w kopalniach węgla kamiennego „Budryk” oraz „Knurów-Szczygłowice”.
- W dniu 28 kwietnia 2016 roku została zawarta pomiędzy PGNiG Termika SA oraz spółką zależną JSW SA - Spółką Energetyczną „Jastrzębie” SA umowa sprzedaży na rzecz PGNiG Termika 100% akcji w kapitale zakładowym Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej SA Łączna cena za akcje PEC wyniosła 190,4 mln zł³¹.
(akta kontroli str. 16-31, 105-112, 753-836, 893-898, 1397, 1801-1827, 1924-2040, 2091-2093, 2256-2257, 2261-2263)

W JSW SA powstały trzy opracowania dotyczące KWK „Krupiński” sporządzone bezpośrednio przed podjęciem decyzji o likwidacji Kopalni:

- Raport z audytu JSW SA oraz GK JSW przeprowadzonego w okresie od 1 marca 2016 r. do 31 maja 2016 r. przez ekspercki Zespół Doradczo-Audytowy powołany uchwałą nr 96/IX/16 Rady Nadzorczej JSW SA z dnia 23 lutego 2016 r. na wniosek Ministra Energii wraz ze zdaniem odrębnymi.
- Analiza funkcjonowania KWK „Krupiński” w strukturach JSW SA z lipca 2016 r. sporządzona przez zespół powołany decyzją Zarządu JSW SA z dnia 20 lipca 2016 r., zaakceptowana przez członków zespołu oraz przyjęta przez Zarząd JSW SA w dniu 27 lipca 2016 r. oraz dodatkowe informacje do tej analizy z dnia 19 sierpnia 2016 r.

Raport Grupy Roboczej³² powołanej przez Ministra Energii 2 listopada 2016 r. ds. zbadania zasadności przekazania KWK „Krupiński” do SRK SA z 23 listopada 2016 r. Raport został podpisany przez siedmiu członków Grupy Roboczej, a ośmioro złożyło zdania odrębne, którzy podnosili m.in., że:

- negatywny wpływ na płynność JSW SA miały decyzje o zakupie kopalni „Knurów-Szczygłowice” i emisji obligacji,
- kopalnia wydobywała węgiel energetyczny (60-70%), a w przyszłości mogłaby wydobywać droższe węgle koksujące (60%),
- na niekorzystne wyniki opracowanych wariantów funkcjonowania KWK „Krupiński” wpływa strata roku 2016, ale prognozy powinny dotyczyć przyszłości, tj. od 2017 r.
- należy w najbliższej przyszłości spodziewać się korzystniejszych cen węgla – analitycy przewidują utrzymanie się bardzo dobrej koniunktury na rynku węgla koksowego, chociaż węgiel energetyczny także będzie znacznie wyżej od ostatnio notowanych wyników,
- środki, które należy zaangażować z budżetu państwa i gmin na likwidację, programy pomocowe i socjalne będą dużo wyższe od kwot, które należałoby zaangażować w sanację kopalni,

²⁹ Dalej: umowa nieodpłatnego zbycia.

³⁰ Dalej: JZR.

³¹ Raport bieżący nr: 15/2016.

³² Dalej: Raport Grupy Roboczej.

- plany utworzenia przez JSW SA zakładu wydobycia metanu uniemożliwią wznowienie eksploatacji złoża i nie przewidują żadnej ochrony złoża,
- przed podjęciem decyzji o likwidacji należy dokonać pogłębionej analizy techniczno-ekonomicznej,
- zamknięcie kopalni bez rozstrzygnięcia jak zabezpieczyć niewykorzystaną część złoża jest działaniem na szkodę Skarbu Państwa,
- Raport Grupy Roboczej nie oddaje rzetelnie stanowisk jej członków.

W Raporcie Grupy Roboczej wskazano w szczególności: „Na podstawie dostępnych materiałów, nie można wskazać racjonalnego scenariusza funkcjonowania KWK „Krupiński” w Grupie Kapitałowej JSW, który przy obecnych i prognozowanych realiach cenowych i rynku mógłby zapewnić Kopalni dodatnie przepływy pieniężne. Redukcja poziomu kosztów nie odpowiada dynamice utraty wartości efektywnej ceny produktów handlowych Kopalni.”

Zarząd JSW SA uchwałą nr 92/IX/2016 z dnia 8 sierpnia 2016 r. w oparciu o wnioski przedstawione w Analizie funkcjonowania KWK „Krupiński” w strukturach JSW SA rozpoczął procedurę przekazania KWK „Krupiński” do SRK SA. Następnie uchwałą nr 220/IX/2016 Zarząd JSW SA z dnia 26 października 2016 r. postanowił m.in. o zbyciu nieodpłatnym KWK „Krupiński” do SRK SA, na co wyraziło zgodę uchwałą nr 3 z dnia 1 grudnia 2016 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki przy pozytywnej opinii Rady Nadzorczej JSW SA.
(akta kontroli str. 113-752, 862-885, 838-843, 886-892, 1234-1266)

W ramach czynności mających na celu zabezpieczenie złóż w obszarze górniczym do dnia zbycia, JSW SA utrzymywała wentylację, prowadziła odmetanowanie kopalni, odwodnienie dopływu wód naturalnych i technologicznych oraz inne działania mające na celu zminimalizowanie zagrożeń środowiskowych.

(akta kontroli str. 893-898, 1828)

Organy JSW SA zdecydowały o likwidacji KWK „Krupiński” w sytuacji, gdy nie nastąpiło kompleksowe wykorzystanie kopalni w obszarze „Krupiński”. Przedstawiciele Spółki wyjaśnili³³, że zgodnie z art. 125 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska³⁴ według którego ochrona złoża polega na racjonalnym gospodarowaniu zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalni, w tym kopalni towarzyszących w połączeniu z kolejnym art. 126 nie wymaga od przedsiębiorcy górniczego całkowitego wyeksploatowania udokumentowanego złoża, przy czym przedsiębiorca górniczy może skorzystać z art. 38 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze³⁵ i zrzec się posiadanej koncesji, szczególnie w przypadku eksploatacji nieuzasadnionej gospodarczo, co powoduje, że rezygnacja z dalszej eksploatacji przez JSW SA nie spowodowała zniszczenia złoża węgla kamiennego i metanu, które w dalszym ciągu pozostają w stanie możliwym do jego wydobycia. Spółka nie posiada analiz prawnych poprzedzających likwidację KWK „Krupiński” wykazujących brak naruszenia art. 125 ustawy Prawo ochrony środowiska.

(akta kontroli str. 1272-1274)

Przed przekazaniem KWK „Krupiński” do SRK SA Kopalnia prowadziła ruch zakładu górniczego na podstawie planu ruchu 2016-2018, z którym została przekazana do SRK SA. Plan ruchu zawierał część pozwalającą na wykonywanie prac likwidacyjnych. Po podjęciu decyzji o przygotowaniu kopalni do zbycia na rzecz SRK SA w lutym 2017 r. przedstawiono dodatek do planu ruchu, w którym uwzględniono zmniejszenie zakresu eksploatacji ścianą Z-3 w pokładzie 327/3 oraz ścianą B-15 w pokładzie 348, a także wyłączono z eksploatacji ścianę Z-5 w pokładzie 327/3. Przedstawiciele Spółki wyjaśnili³⁶, że JSW SA nie złożyła do Okręgowego Urzędu Górniczego w Rybniku planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego, ponieważ JSW SA uzyskała koncesję w 2013 r. w oparciu o Projekt Zagospodarowania Złoża³⁷, według którego w rozdziale 12 konkretne czynności związane z likwidacją, tj. sposób likwidacji, ochrona złoża, zabezpieczenie sąsiednich złóż powinny być opisane

³³ Pismo z dnia 19 stycznia 2023 r. podpisane przez Prezesa Zarządu JSW SA oraz Prokurenta Spółki.

³⁴ Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627.

³⁵ Dz. U. 2022 poz. 1072.

³⁶ Pismo z dnia 19 stycznia 2023 r. podpisane przez Prezesa Zarządu JSW SA oraz Prokurenta Spółki.

³⁷ Dalej: PZZ.

w dokumentacji rozliczeniowej i hydrogeologicznej. JSW SA nie sporządziła tych dokumentów, co spowodowało, że nie przedstawiła takiego planu ruchu do zatwierdzenia przez Dyrektora OUG w Rybniku. SRK SA po przekazaniu KWK „Krupiński” przez JSW SA sporządziła dokumentację rozliczeniową i hydrogeologiczną i po uzyskaniu akceptacji organu koncesyjnego, czyli po spełnieniu wymagań pochodzących z zapisów w obowiązującym PZZ, sporządziła plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego. Przedstawiciele Spółki wyjaśnili³⁸ także, że sporządzenie dokumentacji rozliczeniowej i hydrogeologicznej mogło się odbyć po zakończeniu wykonywania robót górniczych związanych z drażeniem wyrobisk, ponieważ dokumentacja rozliczeniowa opisuje sytuację według takiego stanu i pozwala na sporządzenie bilansu zasobów, a zagadnienia dotyczące zabezpieczenia sąsiednich złóż kopalin oraz wyrobisk i obiektów sąsiednich zakładów górniczych, ujęć wody, przeciwdziałania zmianom stosunków wodnych na powierzchni i innych, mogły być określone w dokumentacji hydrogeologicznej po ostatecznym ustaleniu stanu zatrzymanych wyrobisk. W konsekwencji JSW SA nie mogła wcześniej przystąpić do sporządzania dokumentacji rozliczeniowej i hydrogeologicznej, bowiem sporządzenie tych dokumentacji było czasochłonne i nie pozwoliłoby na dotrzymanie założonego terminu zbycia kopalni do SRK SA.

(akta kontroli str. 883-885, 1275-1279, 1908, 2041-2045, 2259-2260)

Zgodnie z art. 128 ust. 4 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze przedsiębiorcy wydobywający kopaliny metodą podziemną (w tym górnictwo węgla kamiennego) powinni odprowadzać na fundusz likwidacji zakładów górniczych nie mniej niż 3% odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych zakładu górniczego, ustalanych stosownie do przepisów o podatku dochodowym. W JSW SA odpis był tworzony i księgowany dla każdego z zakładów oddzielnie. JSW SA posiada jeden rachunek bankowy, na którym gromadzone są środki funduszu likwidacji zakładu górniczego. Wartość odpisu podstawowego na tym funduszu dla KWK „Krupiński” na 31 marca 2017 r. wyniosła 22 949,2 tys. zł, a odpisy były dokonywane do miesiąca marca 2017 roku, czyli do momentu przekazania KWK „Krupiński” do SRK SA. Po przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK SA 1 kwietnia 2017 r. środki te pozostały na rachunku JSW SA. Przedstawiciele Spółki wyjaśnili³⁹, że JSW SA nie przekazała do SRK SA tych środków, ponieważ zgodnie z zapisami ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego przedsiębiorstwo górnicze, którego podstawowym przedmiotem działalności jest prowadzenie likwidacji kopalni, zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni, zagospodarowywanie majątku likwidowanej kopalni, zbędne majątku przedsiębiorstwa górniczego, tworzenie nowych miejsc pracy, w szczególności dla pracowników likwidowanej kopalni, wykonuje te czynności z dotacji budżetowej oraz innych źródeł finansowania, jeżeli likwidację tej kopalni rozpoczęto przed dniem 1 stycznia 2019 r.; w okresie od dnia 1 grudnia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2023 r., przy czym SRK SA otrzymała dotację z budżetu państwa jako źródło finansowania likwidacji KWK „Krupiński”, a fundusz likwidacji zakładów górniczych JSW SA nie był wskazany jako inne źródło finansowania.

JSW SA wykorzystała część środków z funduszu likwidacji zakładów górniczych w łącznej kwocie 1 223 908,24 zł. na poniższe zadania w KWK „Krupiński” przed jej przekazaniem do SRK SA:

1. Likwidacja wyrobisk: przecinka transportowa D-4 w pokł. 329/1, 329/1-2, chodnik D-4 w pokł. 329/1, 329/1-2, pochylnia N-2 w pokładzie 328/1, pochylnia N-0 w pokładzie 328/1, przecinka technologiczna do chodnika nadścianowego N-0 w pokładzie 328/1, przekop N-1 taśmowy poz.807 pomiędzy pokładem 328/1 a 329/2, przecinka went. N-13 w pokładzie 328/1 - likwidacja przeprowadzona w roku 2013 w kwocie 234,6 tys. zł;
2. Likwidacja wyrobisk w pokładzie 348: chodnik B-11 w pokładzie 348, pochylnia B-2 w pokładzie 348, chodnik badawczy B-4 w pokładzie 348, likwidacja drogi odprowadzania powietrza w piętrze 420-220: pochylnia N-2 w pokładzie 329/2, chodnik

³⁸ Pismo z dnia 9 marca 2023 r podpisane przez Prezesa Zarządu JSW SA oraz Prokurenta Spółki.

³⁹ Pismo z dnia 2 lutego 2023 r podpisane przez Zastępcę Prezesa Zarządu JSW SA ds. Technicznych i Operacyjnych i oraz Zastępcę Prezesa Zarządu JSW SA ds. Pracy i Polityki Społecznej.

wentylacyjnym D-2 w pokładzie 329/2, przekop oddziałowy zachodni poziom 220 - likwidacja przeprowadzona w roku 2015 w kwocie 628,2 tys. zł;

3. Likwidacja wyrobisk: pokład 329/1, 329/1-2 - likwidacja przeprowadzona w roku 2016 w kwocie 361,1 tys. zł.

(akta kontroli str. 1275-1284)

W związku z realizacją Uchwały Zarządu JSW SA nr 220/IX/2016 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie przekazania KWK „Krupiński” do SRK SA, przy uwzględnieniu postanowień punktów 4.1.6 i 4.3 Umowy Restrukturyzacyjnej oraz w oparciu o zapisy § 19 - § 22 Regulaminu Organizacyjnego JSW SA, został powołany Uchwałą nr 293/IX/16 Zarządu JSW SA z dnia 7 grudnia 2016 r. zespół projektowy (wraz z podzespołami tematycznymi). Do zadań zespołu należało przeprowadzenie procesu przekazania KWK „Krupiński” do SRK SA, przeprowadzenie inwentaryzacji i analizy składników majątku KWK „Krupiński” przeznaczonych do przekazania do SRK SA, sporządzenia listy składników majątku KWK „Krupiński” mających pozostać w JSW SA, sporządzenie analizy stanu załogi z uwzględnieniem możliwości uzyskania świadczeń wynikających z restrukturyzacji zatrudnienia oraz przygotowanie materiałów niezbędnych do współpracy z załogą i związkami zawodowymi. W celu poinformowania pracowników KWK „Krupiński” o podjętych decyzjach oraz sposobie przeprowadzenia alokacji zostały wykonane następujące czynności:

- Emitowane były komunikaty z bieżącymi informacjami dla pracowników w zakładowym radiowęźle.
- Prowadzona była dystrybucja materiałów informacyjnych, tj.: plakatów, ulotek, informatorów.
- Uruchomiono w kopalni KWK „Krupiński” punkt informacyjny, w którym pracownicy mogli uzyskać odpowiedzi m.in. o procesie przekazywania kopalni do SRK SA, o programach osłonowych, czy też o procesie alokacji pracowników do innych kopalń JSW SA,
- Wysłano do wszystkich pracowników KWK „Krupiński” list Prezesa Zarządu JSW SA, w którym poinformował m.in. o analizach, które leżą u podstaw podjętej decyzji o przekazaniu kopalni do SRK SA oraz zapewnił pracowników o swoim osobistym zaangażowaniu w proces przejść pracowników do innych kopalń JSW SA.
- Poinformowano działające w JSW SA związki zawodowe o planowanym przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK SA na podstawie art. 261 ust. 1 ustawy z 23 maja 1991 roku o związkach zawodowych⁴⁰.

Zespół odbył 14 spotkań, z czego na czterech spotkaniach byli obecni przedstawiciele SRK SA. Przedstawiciele Spółki wyjaśnili⁴¹, że nie działał wspólny zespół JSW SA i SRK SA mający na celu przygotowanie przekazania kopalni, przy czym każda ze stron utworzyła osobne zespoły projektowe, które ze sobą współpracowały. Zespoły nie omawiały kwestii dotyczących likwidacji KWK „Krupiński”, a jedynie uzgadniały szczegóły dotyczące przekazania Kopalni z JSW SA do SRK. Nie sporządzono harmonogramu przekazywania majątku KWK „Krupiński” do SRK SA. W dniu 20 kwietnia 2017 r. protokolarnie przekazano do SRK SA dokumentację wyszczególnioną w § 9.1 umowy nieodpłatnego zbycia zgodnie z załącznikami do niej.

Zarząd JSW SA na posiedzeniu w dniu 26 stycznia 2017 r. podjął decyzję o zatrzymaniu eksploatacji ostatnich czynnych ścian B-15 pokład 348 i Z-3 pokład 327/3 w KWK „Krupiński”. Zatrzymanie ściany B-15 pokład 348 nastąpiło 20 lutego 2017 r. i ściany Z-3 pokład 327/3 27 lutego 2017 r. Wydobycie z robót przygotowawczych zakończyło się w styczniu 2017 r., z robót eksploatacyjnych w lutym 2017 r., a w marcu 2017 r. wydobyto węgiel jedynie z robót konserwacyjnych.

(akta kontroli str. 883-885, 1285-1304, 1729-1733, 2041-2089)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁴⁰ Dz.U. 1991 nr 55 poz. 234.

⁴¹ Pismo z dnia 7 lutego 2022 r podpisane przez Zastępcę Prezesa Zarządu JSW SA ds. Pracy i Polityki Społecznej oraz Zastępcę Prezesa Zarządu JSW SA ds. Technicznych i Operacyjnych.

OCENA CZĄSTKOWA

Decyzja Zarządu JSW SA o przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK SA w celu likwidacji wynikała z trudnej sytuacji finansowej GK JSW, do której przyczynił się zakup w 2014 r. KWK „Knurów-Szczygłowice” i była konsekwencją krótkookresowych prognozowanych, niekorzystnych wyników Kopalni. W wyniku przekazania KWK „Krupiński” do SRK SA Spółka pozbyła się nierentownego zakładu górnictwa nie ponosząc kosztów jego likwidacji, którymi obciążony został Skarb Państwa. JSW SA nie rozpoczęła prac likwidacyjnych i nie przekazała do SRK środków w kwocie około 23 mln zł zgromadzonych na funduszu likwidacji KWK „Krupiński”.

OBSZAR

3. Działania na rzecz alternatywnego zagospodarowania infrastruktury i zasobów KWK „Krupiński”.

Opis stanu faktycznego

JSW SA przejęła od KWK „Krupiński” składniki majątku trwałego o wartości aktualnej na dzień zakończenia naliczania amortyzacji w kwocie łącznej 48 838,0 tys. zł (wartość początkowa 498 788,3 tys. zł), z czego składniki o wartości 900,3 tys. zł zlikwidowano. Przejęte składniki zostały rozdysponowane na kopalnie Spółki: Borynia 10 790,4 tys. zł, Budryk 7 366,3 tys. zł, Jastrzębie 496,2 tys. zł, Pniówek 17 402,2 tys. zł, Knurów 3 636,0 tys. zł, Szczygłowice 4 342,1 tys. zł, Zofiówka 3 891,0 tys. zł oraz do SRK w kwocie 2 094,7 tys. zł. Ww. składniki majątku po podpisaniu w dniu 31 marca 2017 r. umowy pomiędzy JSW SA a SRK SA dotyczącej nieodpłatnego zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa JSW SA w postaci KWK „Krupiński” na rzecz SRK SA pozostały własnością JSW SA, przy czym JSW SA podpisała z SRK SA w dniu 31 marca 2017 r. także umowę o udostępnieniu części infrastruktury dołowej i powierzchniowej w celu odzyskania pozostawionego mienia.

(akta kontroli str. 1909, 2207-2250)

Spółka podpisała dwa listy intencyjne z gminą Suszec tj. 14 grudnia 2017 r. oraz 19 lipca 2018 r. w związku z zakończeniem działalności KWK „Krupiński” w tej gminie w sprawie współpracy w zakresie uregulowania gospodarki wodno-ściekowej na jej terenie. Uchwałą nr 330/IX/2018 z dnia 16 maja 2018 r. Zarząd JSW SA postanowił o dokonaniu darowizny prawa użytkowania wieczystego nieruchomości oraz prawa własności środków trwałych z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na rzecz gminy Suszec. Uchwałą nr 384/IX/18 z dnia 28 maja 2018 r. Rada Nadzorcza JSW SA udzieliła zgody Zarządowi na zawarcie umowy darowizny, która została zawarta 30 lipca 2018 r. W dniu 30 listopada 2018 r. przekazano gminie majątek wchodzący w skład oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str. 1829-1866)

W dniu 20 września 2017 r. Zarząd Spółki zlecił JSW Innowacje SA wypracowanie i przygotowanie kompleksowego opracowania koncepcji zagospodarowania terenów po byłej KWK „Krupiński” w ramach projektu jej rewitalizacji.

Spółka podpisała list intencyjny w dniu 19 lipca 2018 r. z JSW Innowacje SA, SRK SA oraz Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną SA w zakresie:

1. Współpracy zagospodarowania terenów na powierzchni, jak i całej infrastruktury podziemnej;
2. Wykorzystania potencjału wspólnych zasobów ludzkich do realizacji poszczególnych projektów przewidzianych dla tego Programu;
3. Powołania do funkcjonowania na ustalonych wspólnie warunkach podmiotu prawnego jako tzw. „Operatora” Programu”;
4. Powstania poszczególnych obiektów pod kontrolą i patronatem „Operatora”, a w tym w szczególności:
 - budowa magazynów energii,
 - budowa napędów wodorowych dla sektora Automotive,
 - produkcja wagonów oraz lokomotyw wodorowych,
 - budowa ogniw wodorowych oraz włókien węglowych,
 - wykorzystanie metanu oraz źródeł wód termalnych w celach kogeneracyjnych,
 - budowa samowystarczalnego i niezwykle ekonomicznego osiedla dla projektu rządowego Mieszkanie+,

- budowa Parku Badawczo-Rozwojowego, jak również Parku Innowacji,
 - budowa poligonu testowego dla dronów;
5. Kooperacji, koordynacji, kontroli i współtworzenia w/w projektów oraz nowych idei, które mogą się pojawić w trakcie zaplanowanej wieloletniej współpracy;
 6. Budowy przy udziale „Operatora” strategii rozwoju całego regionu po byłej kopalni wykorzystując do tego niezbędne środki w celu pozyskania możliwych dotacji krajowych jak i międzynarodowych.

NIK zwraca uwagę, że przedsięwzięcia wskazane w p. 4 powyżej nie wyszły poza fazę koncepcyjną. Zakładano w nich wykorzystanie technologii, które nie były jeszcze stosowane w Polsce i nie wskazano podmiotów, które byłyby w stanie je wdrożyć. Oznacza to, że koncepcja nie miała szans realizacji, a jej rzeczywistym celem było osłabienie krytycznego nastawienia opinii publicznej do likwidacji KWK „Krupiński”.

Jedynym zrealizowanym projektem w zakresie zagospodarowania terenów po byłej KWK „Krupiński” była rozbudowa i zagospodarowanie hal produkcyjno-remontowych przez Jastrzębskie Zakłady Remontowe sp. z o.o.⁴² Zarząd JSW SA uchwałą nr 92/IX/2018 14 lutego 2018 r. przyjął do realizacji tą inwestycję jednocześnie akceptując podwyższenie kapitału zakładowego JZR w tym celu o kwotę 60 000 tys. zł.

(akta kontroli str. 1285-1286, 1291-1294, 1305-1385, 1734-1745, 1768-1782, 1784, 1867-1868, 2091-2093)

JSW SA po przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK SA zleciła wykonanie trzech dokumentów:

- Opinia autorstwa zespołu ekspertów z SGH w Warszawie pod red. [...] ⁴³ pt. Ocena racjonalności decyzji dezinwestycyjnej dotyczącej nieodpłatnego zbycia KWK „Krupiński” do SRK SA z dnia 20 czerwca 2017 r.; opracowana za wynagrodzeniem w kwocie [...] ⁴⁴.
- Opinia autorstwa zespołu ekspertów z AGH w Krakowie pod red. [...] ⁴⁵ pt. Ocena techniczno-ekonomiczna możliwości efektywnego funkcjonowania KWK „Krupiński” z dnia 5 lipca 2017 r.; opracowana za wynagrodzeniem w kwocie [...] ⁴⁶.
- Ocena prawna autorstwa [...] ⁴⁷ pt. Ocena prawna zgodności z prawem decyzji władz spółki JSW SA zbycia KWK „Krupiński” na rzecz SRK SA z dnia 21 czerwca 2017 r. za wynagrodzeniem w wysokości [...] ⁴⁸.

(akta kontroli str. 1734-1745, 1783)

Opinia autorstwa zespołu ekspertów z SGH w Warszawie pod red. [...] ⁴⁹ pt. Ocena racjonalności decyzji dezinwestycyjnej dotyczącej nieodpłatnego zbycia KWK „Krupiński” do Spółki Restrukturyzacji Kopalń SA z dnia 20 czerwca 2017 r. została sporządzona w ramach umowy z 31 marca 2017 r. zwartej przez Spółkę z Kancelarią Radców Prawnych i Adwokatów Głuchowski Siemiątkowski Zwara i Partnerzy dotyczącej świadczenia usług doradztwa

⁴² Dalej JZR.

⁴³ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2022 poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

⁴⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2022 poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

⁴⁵ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2022 poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

⁴⁶ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2022 poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

⁴⁷ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2022 poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

⁴⁸ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2022 poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

⁴⁹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2022 poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

prawnego i wsparcia eksperckiego. Zapłata za opinię w kwocie [...]⁵⁰ została uregulowana w ramach płatności za fakturę nr 132/V/17 z dnia 31 maja 2017 r.

Wniosek dotyczący zlecenia wykonania Oceny techniczno-ekonomicznej możliwości efektywnego funkcjonowania KWK „Krupiński” został przygotowany przez Zespół Strategii i Rozwoju JSW SA. Dyrektor Biura Inwestycji, Strategii i Rozwoju Spółki przedłożył go do Zarządu JSW SA, który wyraził zgodę na zlecenie zamówienia wykonania Opinii autorstwa Zespołu Ekspertów z AGH w Krakowie po przeprowadzeniu negocjacji. Umowa z Fundacją „Nauka i Tradycje Górnicze” została zawarta w dniu 6 czerwca 2017 r. Przedstawiciele Spółki wyjaśnili⁵¹, że istniała konieczność przeprowadzenia standardowej dla tego typu procesów analizy poprojektowej w formie pisemnej ekspertyzy dotyczącej oceny techniczno-ekonomicznej możliwości efektywnego funkcjonowania KWK „Krupiński”.

Umowa na wykonanie dokumentu ocena prawna autorstwa [...]⁵² pt. Ocena prawna zgodności z prawem decyzji władz spółki JSW SA zbycia KWK „Krupiński” na rzecz SRK SA została zawarta z TaylorWessing e/n/w/c E. Stobiecka, Kancelaria prawna spółka komandytowa 2 maja 2017 r. i podpisana przez Zastępcę Prezesa Zarządu ds. Handlu oraz Zastępcę Prezesa Zarządu ds. Ekonomicznych. Dyrektor Biura Prawnego Spółki, który akceptował wykonanie umowy dotyczącej wykonania tej umowy wyjaśnił⁵³, że opracowanie zlecił ówczesny Zarząd JSW SA, który prawdopodobnie chciał poznać ewentualne ryzyka i oceny postępowania w przedmiocie zbycia, na przykład:

- zgodności z prawem decyzji władz JSW SA o przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK SA,
- oceny likwidacji w świetle decyzji władz Rzeczypospolitej Polskiej oraz Komisji Europejskiej w sprawie pomocy publicznej na rzecz polskich kopalń węgla w okresie 2015-2018 w której wyrażono zgodę na udzielenie pomocy publicznej dotyczącej restrukturyzacji kopalń,
- ekonomiczne, finansowe, biznesowe oraz techniczne argumenty przemawiające za zasadnością podejmowanych działań
- inne przesłanki dotyczące ewentualnie innych rodzajów zagrożeń.

Na wykonanie Oceny prawnej zgodności z prawem decyzji władz spółki JSW SA zbycia KWK „Krupiński” na rzecz SRK SA Spółka poniosła koszty w wysokości 120,0 tys. zł netto.

(akta kontroli str. 874-877, 1734-1745, 1783, 1785-1800, 2094-2120, 2177-2190)

Delegatura Centralnego Biura Antykorupcyjnego w Katowicach przeprowadziła w okresie od 12 stycznia 2022 r. do 12 października 2022 r. kontrolę podejmowania i realizacji decyzji w przedmiocie udzielania wybranych zamówień publicznych związanych z działalnością KWK „Krupiński” w latach 2014-2017 i stwierdziła, że na skutek podjęcia decyzji o wznowieniu robót przygotowawczych JSW SA poniosło szkodę w wysokości co najmniej 3 871,5 tys. zł brutto z tytułu prowadzonych w KWK „Krupiński” w okresie od sierpnia 2016 r. do marca 2017 r. robót przygotowawczych.

(akta kontroli str. 880-882, 2121-2172)

Po przekazaniu KWK „Krupiński” do SRK SA JSW SA prowadziła działania poszukiwawcze w związku z uzyskaną koncesją nr 1/2018/p (wniosek o koncesję został przez Spółkę złożony 11 września 2017 r.) na rozpoznanie części złoża węgla kamiennego „Warszowice-Pawłowice-Północ”, „Studzionka-Mizerów” i „Żory-Suszec”, w wydzielonym obszarze badawczym „Warszowice-Suszec” pod kątem eksploatacji złoża węgla koksowego od strony kopalni „Pniówek”. Spółka poniosła z tego tytułu koszty w kwocie 13 366,4 tys. zł. Głównymi powodami podjęcia dodatkowych prac rozpoznawczych przez Jastrzębską Spółkę Węglową SA badań w tym obszarze, sąsiadującym bezpośrednio ze złożem „Pawłowice 1”, którego użytkownikiem jest JSW SA było:

⁵⁰ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2022 poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

⁵¹ Pismo z dnia 27 stycznia 2023 r. podpisane przez Zastępcę Prezesa Zarządu JSW SA ds. Ekonomicznych oraz Prokurenta Spółki.

⁵² Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2022 poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

⁵³ Pismo z dnia 20 lutego 2023 r. podpisane przez Dyrektora Biura Prawnego JSW SA.

- potrzeba poszerzenia bazy zasobowej, w tym węgla koksujących, będącej w dyspozycji JSW SA, umożliwiająca realizację strategicznych celów Spółki;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami złóż węgla. Położenie obszaru badań „Warszowice-Suszec” sprawia, że może on zostać górnictwo zagospodarowany z wykorzystaniem infrastruktury Kopalni Węgla Kamiennego „Pniówek”⁵⁴ od strony złoża „Pawłowice 1” lub przez budowę nowej kopalni;
- Stosunkowo dobre warunki górnictwo - geologiczne, w tym między innymi stosunkowo niski stopień prognozowanych zagrożeń naturalnych oraz słaba zabudowa powierzchni.

Z powodu uzyskanych z otworów badawczych niesatysfakcjonujących wyników parametrów węgla JSW SA zrzekła się koncesji 11 stycznia 2022 r. Minister Klimatu i Środowiska w dniu 8 marca 2022 r. stwierdził wygaśnięcie tej koncesji. Przedstawiciele Spółki wyjaśnili⁵⁵, że koncepcja przemysłowego zagospodarowania złoża węgla kamiennego w obszarze badań „Warszowice-Suszec” zakładała zwiększenie bazy zasobowej JSW SA oraz prowadzenie wydobywania w oparciu o infrastrukturę KWK „Pniówek” oraz udostępnione złożo „Pawłowice 1” i tym samym projekt nie był związany z potrzebą funkcjonowania KWK „Krupiński”, stąd jego rozpoczęcie mogło nastąpić po likwidacji KWK „Krupiński”.

Prowadzenie działań poszukiwawczych przez JSW SA w związku z koncesją nr 1/2018/p świadczy o tym, że JSW SA w dalszym ciągu przewiduje poszerzenie bazy zasobowej. Oznacza to, że całkowita likwidacja KWK "Krupiński" bez analizy możliwości jej dalszego funkcjonowania w oparciu o współpracę z SC mogło być decyzją przedwczesną.

(akta kontroli str. 1828, 1870-1906, 2173-2175)

Spółka przekazywała w ramach prowadzonej kontroli dokumenty, informacje, wyjaśnienia i zestawienia dotyczące KWK „Krupiński” przekazanej w 2017 r. do SRK SA, w większości z zastrzeżeniem, że ich treść stanowi tajemnicę przedsiębiorstwa JSW SA na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji⁵⁶.

Zarząd JSW SA wyjaśnił⁵⁷ m.in., że przedsiębiorca (podmiot uprawniony) decyduje o powstaniu tajemnicy przedsiębiorstwa, może również wyrazić zgodę na ingerencję w przedmiot ochrony, a także zadecydować o przejściu informacji stanowiących tajemnicę do domeny publicznej. Jak każde prawo majątkowe, tajemnica przedsiębiorstwa może być przeniesiona przez przedsiębiorcę na inne podmioty, na co wskazuje treść art. 11 ust. 1 i ust. 3 ustawy. Nabywca lub inny legalny posiadacz tajemnicy przedsiębiorstwa, choćby nie był przedsiębiorcą, jest zobowiązany chronić tę tajemnicę przed dostępem osób nieuprawnionych. Prawo do tajemnicy przedsiębiorstwa jest prawem bezwzględny, co oznacza, że przedsiębiorca może wystąpić ze środkami ochrony prawnej przeciwko każdemu, kto narusza jego prawo i wkracza w określoną tym prawem sferę możliwości postępowania.

Z powyższego Zarząd JSW SA wywodził, iż bez znaczenia dla ochrony informacji stanowiącej tajemnicę przedsiębiorstwa jest fakt, iż KWK „Krupiński” została wyłączona z aktywów JSW SA oraz jest obecnie w końcowej fazie likwidacji.

W celu ochrony informacji w JSW SA wdrożone zostało Zarządzenie Prezesa Zarządu Spółki w sprawie określenia informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa i obowiązków pracowników w zakresie ich ochrony. Regulacja ta definiuje, iż tajemnicę przedsiębiorstwa JSW SA stanowią informacje techniczne, technologiczne, handlowe, marketingowe, organizacyjne lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą, które jako całość lub w szczególnym zestawieniu i zbiorze ich elementów nie są powszechnie znane osobom zwykle zajmującym się tym rodzajem informacji albo nie są łatwo dostępne dla takich osób, co do których (informacji) podjęto w Jastrzębskiej Spółce Węglowej SA działania w celu utrzymania ich w poufności.

(akta kontroli str. 2251-2254)

⁵⁴ Dalej: KWK „Pniówek”.

⁵⁵ Pismo z dnia 7 marca 2023 r podpisane przez Prezesa Zarządu JSW SA i Zastępcę Prezesa Zarządu JSW SA ds. Technicznych i Operacyjnych.

⁵⁶ Dz. U. z 2018r. poz. 419.

⁵⁷ Pismo z dnia 16 marca 2023 r podpisane przez Prezesa Zarządu JSW SA i Zastępcę Prezesa Zarządu JSW SA ds. Technicznych i Operacyjnych.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

JSW SA zamówiła opracowania dotyczące KWK „Krupiński” sporządzone po przekazaniu Kopalni do SRK SA na łączną kwotę 353,6 tys. zł netto:

Zlecenie wykonania tych opracowań miało, w ocenie NIK, jedynie usprawiedliwić lub uzasadnić działania Zarządu Spółki dotyczące przekazania KWK „Krupiński” do SRK SA i nie miało wartości gospodarczej dla Spółki, ponieważ dotyczyło aktywów, które nie stanowiły już własności JSW SA i nie były przedmiotem jej aktywności gospodarczej, w konsekwencji było działaniem niegospodarnym.

OCENA CZĄSTKOWA

JSW SA zagospodarowała część mienia po zlikwidowanej KWK „Krupiński” przenosząc część wyposażenia kopalni do innych zakładów górniczych i adaptując niektóre budynki. Odkryto się to jednak już po przekazaniu kopalni do SRK – co przyczyniło się do wydłużenia procesu likwidacji.

Projekty w przygotowywanej koncepcji zagospodarowania tego mienia z udziałem JSW Innowacje i Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej SA nie wyszły poza fazę koncepcyjną. Ich realizacja była w ocenie NIK nierealna ponieważ zakładano w nich wykorzystanie technologii, które nie były jeszcze stosowane w Polsce i nie wskazano podmiotów, które byłyby w stanie je wdrożyć.

IV. Wnioski

W związku z przekazaniem KWK „Krupiński” do SRK SA z dniem 31 marca 2017 r. Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 9 maja 2023 r.

Kontroler
Łukasz Urbanowicz
specjalista k.p.

/-/

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektora Maciej Maciejewski

/-/

.....
podpis

Zmian w wystąpieniu pkontrolnym
dokonał:

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektora Maciej Maciejewski

/-/

.....
podpis